ЕККУ Европадагы Коопсуздук жана Кызматташтык Уюмунун Бишкектеги программалык кеңсеси

ЖАРАНДЫК ПЛАТФОРМА

Институт гражданского развития

Парламенттин ишмердүүлүгүнө мониторинг

Карлыгач Нурманбетова

Мазмуну:

- Сессия 1.Парламенттер жана мониторинг
- Сессия 2. Кыргызстандагы парламенттин ишмердүүлүгүнө мониторинг жасоонун тажрыйбасы
- Брейк
- Сессия 3. Мониторингдин эл аралык тажрыйбасы
- Талкуу (суроолор жана жооптор)
- Тапшырма

Парламенттер жана демократия

- Парламенттер эң маанилүү маселелер талкууланган жер. Алар миңдеген жылдар бою ар түрдүү өлкөлөрдө ар кандай формада бар.
- Тарыхта парламентсиз демократияны куруу аракеттери болуп келгени менен, бардык демократиялык өлкөлөрдө парламент бар.
- Парламенттер коом менен мамлекеттин ортосундагы расмий байланыш болуп саналат.

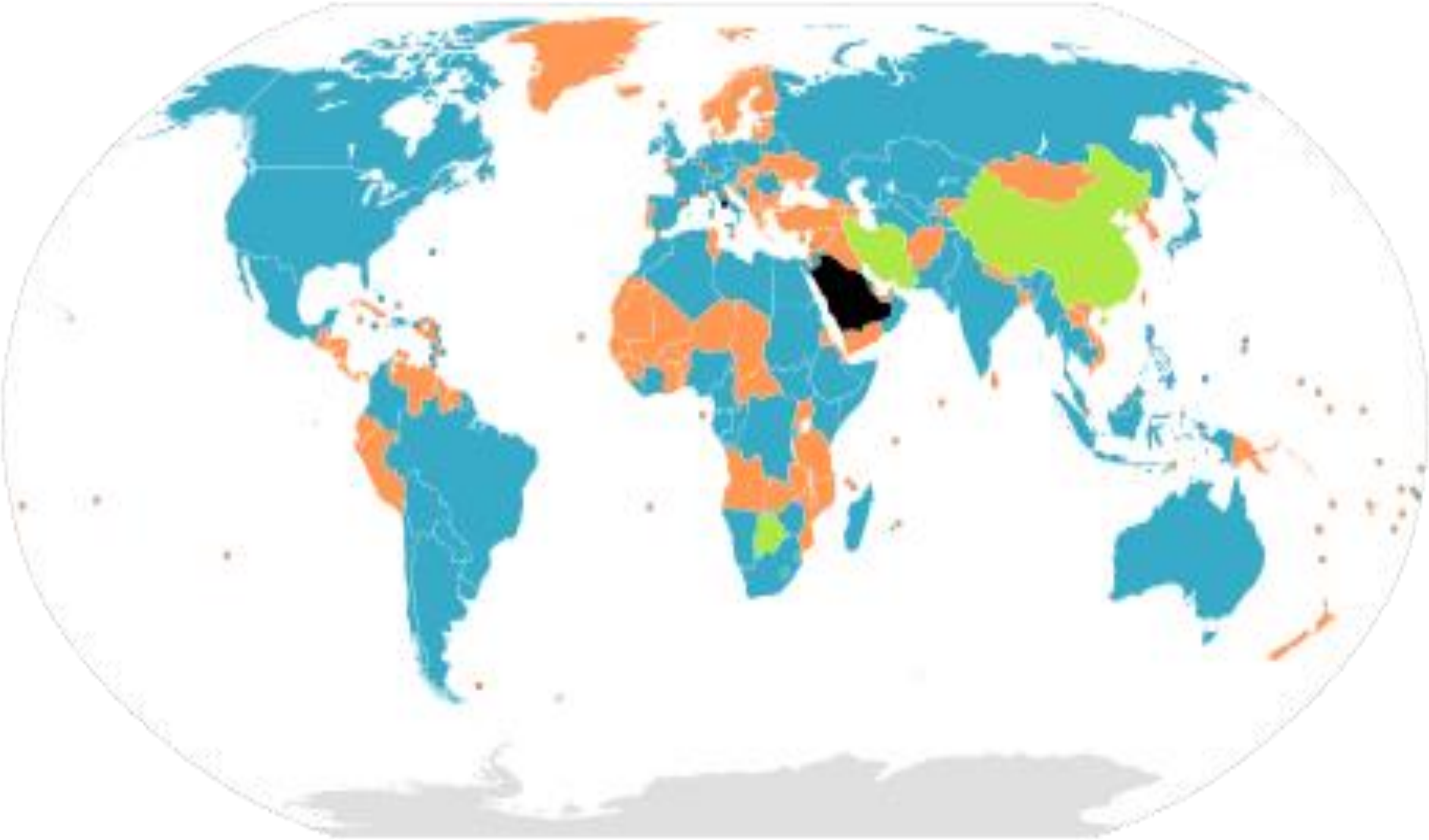

Парламенттер жана демократия

- Изилдөөлөр көрсөткөндөй, күчтүү парламенттер менен туруктуу демократиянын ортосунда бекем байланыш бар (Валери Бунс, Стивен Фиш)
- Парламенттердин классикалык функциялары: мыйзам чыгаруу, аткаруу бийлигин көзөмөлдөө жана өкүлчүлүк.

Бизге мониторинг эмне үчүн керек?

Мониторинг

Мониторинг жардам берет:

- Ресурстук чыгымдарды көзөмөлдөө
- Иштин жыйынтыгына көз салуу
- Кийлигишүүнүн таасирине көз салуу
- Саясатты ишке ашыруу процессин өркүндөтүү
- Ийгиликтин даражасын баалоо
- Отчеттуулукту бекемдөө
-

А.Килиевич

Мониторинг

- Эгер сиз жыйынтыктарды өлчөбөсөңүз, ийгиликти ийгиликсиздиктен ажырата албайсыз.
- Ийгиликти көрбөсөңүз, сыйлык бере албайсыз.
- Ийгиликти сыйлай албасаңыз, ийгиликсиздикти сыйлайсыз.
- Ийгиликти көрбөсөңүз, андан сабак ала албайсыз.
- Эгер катачылыкты байкай албасаңыз, аны оңдой албайсыз.
- Эгер натыйжаларды көрсөтө алсаңыз, коомчулуктун колдоосуна ээ боло аласыз.

Осборн жана Гэлблер

Мониторинг

- Мамлекеттик башкарууну жана чечимдерди кабыл алууну жакшыртууга багытталган натыйжаларды өлчөө жана баалоо куралы.

- Мониторинг - бул бөлүнгөн ресурстарды пайдалануу менен прогресстин деңгээлин жана максаттарга жетишүүнү аныктоо үчүн конкреттүү индикаторлор боюнча маалыматтарды системалуу чогултууну колдонгон кайталануучу процесс.

- Жалпы ишмердүүлүк

- Мыйзам чыгаруу ишмердүүлүгү (Укуктук мониторинг)

2015
Global Evaluati
EvalYear Cel
Parliament of

Укуктук мониторинг

- «Мыйзамдын натыйжалуулугу – бул мыйзамда камтылган укуктук нормалардын максаттары менен аларды коомдук практикада ишке ашыруунун натыйжаларынын ортосундагы катыш».

- «Оң натыйжаларга жана чыгымдарга жетишүү катышы»

Укуктук мониторинг

1) Кабыл алынган мыйзам жалпыга маалымдоо каражаттарына жарыяланышы керек
2) Мыйзамды карапайым жаран окуп, түшүнө тургандай жазылышы керек.
3) Ал коомдук стандарттарга карама-каршы келбеши керек.

С. Магнус

Укуктук мониторинг

- "Мыйзамды ишке ашыруунун оң же терс натыйжасы көптөгөн компоненттердин жыйындысы болуп саналат."
- Мыйзамдын эффективдүүлүгүн «катмарлуу» изилдөө, б.а. укуктук, социалдык, психологиялык, экономикалык денгээлде.

Ыкмалар

1)Мыйзамдын максатын жана жыйынтыгын салыштыруу

2) Турмушта адамдардын жашоосунда болуп өткөн чыныгы жылыш өлчөнү

Критерийлер

1) Социалдык-психологиялык

- Мыйзам долбоорунун толук түзүлүшү
- Коомдогу чыныгы абалды талдоо
- Укуктук ченемдердин иштелип чыгуу деңгээли
- Ченемдердин макулдашылгандыгы
- Долбоордун жоболорунун Конституцияга туура келүүсү ж.б.

Критерийлер

2) Практикалык критерийлер

- Мыйзам долбоорунун реалдуулугу
- Мыйзам долбоорунун башкарылуусу
- Терс социалдык психологиялык кесепеттердин мүмкүндүгү
- Аны ишке ашырууда башка субьекттердин аракеттеринин макулдашуусу

American University of Central Asia
Tian Shan
Policy Center
TSPC

Кыргызстандагы мониторинг

- 1991-жылдан 2005-жылга чейин- Өбөлгөлөрдүн пайда болуусу
- 2005-жылдан 2010-жылга чейин – Мониторинг жана баалоо институттарынын пайда болуусу
- 2010-жылдан 2016-жылга чейин- Саясий системаны реформалоо
- 2016-жылдан бүгүнкү күнгө чейин- Мониторингдин кесипкөйлүккө айлануусу

Кыргызстандын тажрыйбасы

- Демократия жана жарандык коом үчүн коалициясы
- Кыргызстан жарандарынын форуму
- Парламентаризм үчүн салык төлөөчүлөрдүн союзу
- Политмер
- Кыргызстандагы мониторинг жана баалоонун улуттук тармагы
- **Методологиянын, системдүү ыкманын жоктугу**

Кыргызстандын тажрыйбасы

- ПРООН
- Юнисеф
- Демократия үчүн Вестминстердик Фонду
- ЕККУ/ДКИБ
- НДИ
- DAI

Кыргызстандын тажрыйбасы

- ТАЦ, ЕККУ колдоосу менен долбоор – КР ЖКга сырттан мониторинг жүргүзүү

Долбоордун максаты:

Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин ишмердүүлүгүнө мониторинг жүргүзүү жагынан талдоо

Парламенттик мониторинг методологиясын иштеп чыгуу

Отчет жазуу

acer

1. Опросник по оценке работы Жогорку Кенеш 6 созыва Кыргызской Республики

Уважаемый респондент,

данный опросник является частью проекта "Улучшение мониторинга Жогорку Кенеш Кыргызской Республики", который реализуется Тянь-Шаньским аналитическим центром при АУЦА при финансовой поддержке ОБСЕ.

Главной целью опроса является оценка работы парламента 6 созыва Жогорку Кенеш КР. Он состоит из вопросов в следующих 5 категориях:

1) Прозрачность и доступность

2) Подотчетность парламента

3) Представительская функция

4) Контрольная функция

5) Законотворческая функция

Ответы на вопросы измеряются по 5 бальной шкале. От 1 до 5.

1- очень низкий, 2-низкий,3-средний, 4-хороший, 5-очень хороший.

Спасибо, что заполнили данный опросник!

Поделитесь, пожалуйста названиями 5 организаций гражданского общества, которые работают с парламентом. Названия организаций и свои дополнительные комментарии вы сможете выслать на указанный электронный адрес nurmanbetova_k@auca.kg.

Благодарим Вас за ваше время,

Команда Тянь-Шаньского центра АУЦА

1. В какой мере парламент представляет разнообразие политических взглядов в стране?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

2. Насколько адекватны меры для обеспечения эффективного внесения вклада в работу парламента оппозицией и партией меньшинства?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

3. Насколько систематичны процедуры контроля исполнительной власти для того, чтобы депутаты могли запрашивать информацию у исполнительной власти и получать достоверную информацию?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

4. В какой степени парламент может привлекать к ответственности членов правительства?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

5. Насколько удовлетворительны процедуры полного и открытого обсуждения законопроектов в парламенте?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

6. Насколько систематичны и прозрачны процедуры проведения консультаций с релевантными группами в ходе законотворчества?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

7. Насколько парламент эффективен в обеспечении соответствия принятого законопроекта конституции и правам человека?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

8. Насколько открыты и доступны заседания парламента и его комитетов для средств массовой информации и общества? Насколько журналисты свободны от ограничений в обсуждении парламента и действий его членов?

1	2	3	4	5
☆	☆	☆	☆	☆

ОБСЕ
ЕККУ

Мониторингдик уюмдар (МУ)

- Дүйнөдө мониторинг өткөрүүчү 191 уюм бар

Латын Америкасында (42)

Борбордук жана Чыгыш Европада (28)

- Ар ким ар башкага көңүл бурат (айрым депутаттардын ишмердүүлүгү, жалпы парламент, комитеттердин ишмердүүлүгү)

МУ

- Негизги тоскоолдуктар: маалыматка жетүүнүн чектелгендиги, жетишсиз каржылык колдоо жана парламенттин каршылыгы, мониторингдин жыйынтыгын маалыматтык кампанияга айландыруу

- МУ 86% донорлорго көз каранды

- Маалыматтык – коммуникациялык технологияларды колдонушат – parliamentary informatics

Эл аралык коомчулук жасай алат:

- МУга инвестициялоону улантыңыз жана аларды өнүктүрүүгө убакыт берүү
- Мониторингдин натыйжаларын маалыматтык кампанияга которуу боюнча МУ менен кызматташуу
- Байланыштарды түзүүнү колдоо, МУ арасында ийгиликтүү тажрыйбаны, куралдарды, окуяларды бөлүшүүнү кубаттоо
- Ачык-айкындуулукту, анын ичинде стандарттарды, индекстерди иштеп чыгууну өркүндөтүү боюнча аракеттерине МУну колдоо жана тартуу;

Эл аралык уюмдар

- Бүткүл дүйнөлүк банк институту
- Парламенттик борбор
- ПРООН
- Улуттук демократиялык институт
- Парламенттер аралык Союз

Парламенттер аралык союз

Инструменттер топтому төмөнкү 5 категориядагы 54 суроону камтыйт:

Айкындуулук жана жеткиликтүүлүк;

Парламенттин отчеттуулугу боюнча;

Өкүлчүлүк функциясы боюнча;

Көзөмөл функциясы боюнча;

Мыйзам чыгаруу функциясы.

Парламенттин эффективдүүлүгү

- Парламенттин көрсөткүчтүүлүгү;
- Парламенттик көзөмөл функциясын ишке ашыруунун эффективдүүлүгү;
- Мыйзам чыгаруу ишмердигинин сапаты;
- Парламенттин ачыктыгы жана жеткиликтүүлүгү;
- Парламенттин отчеттуулугу;
- Ишмердүүлүктүн финансылык эффективдүүлүгү;
- Эл аралык ишмердүүлүктүн эффективдүүлүгү;
- Парламенттин ачык иштешинин эффективдүүлүгү;
- Электоратка берген убадаларды аткаруу (партиялык программаларды жана жеке убадаларды (мажоритардык же аралаш системада).

Парламенттин көрсөтүлүшү

- Саясий күчтөрдүн ар түрдүүлүгүн көрсөтүү (Конституциялар, шайлоолор жөнүндө мыйзамдар, парламенттер жөнүндө мыйзамдар);

Орто адамдын парламентке шайлануу мүмкүнчүлүгүнүн реалдуулугу;

Аялдардын жана азчылыктардын өкүлчүлүгү (квота);

- Саясий азчылыктардын шайлоодон кийин парламенттин иш-аракетине жана чечимдерине таасир этүү мүмкүнчүлүгүнүн реалдуулугу (парламент жөнүндө мыйзамдар, регламент).

Парламенттик көзөмөл

- Өкмөттүн отчетторунун системалуулугу жана мезгилдүүлүгү;
- Өкмөттүн эффективдүүлүгүнө динамикалуу байкоо мүмкүндүгү;
- Аткаруу бийлигинин органдарына дайындоолорго жана алардын иштерине байкоо жүргүзүү мүмкүндүгү;
- Мамлекеттик бюджеттин түзүлүшүнө жана анын имплементациясынын бардык тепкичтерине таасир берүү мүмкүндүгү;
- Парламенттик бюджеттин аткаруу бийлигинин органдарынан көз карандысыздык деңгээли;
- Парламентарийлер тарабынан маалыматка жетүүнүн камсыздалуу деңгээли.

Мыйзам чыгаруу ишмердиги

- ЧУАларды парламенттин талкуусуна жана пикир айтууларга коюу процесси канчалык канааттандырарлык?
- ЧУАга өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү боюнча комитеттердин жөндөмдүүлүгү канчалык канааттандырарлык?
- ЧУАны кабыл алуунун алдында кызыкчылык топтору менен кеңешүү процедуралары канчалык системалуу жана ачык?
- Парламент канчалык деңгээлде укуктук техниканын сапатын (ченемдик укуктук актылар жөнүндө мыйзамдын сакталышын) көзөмөлдөйт?
- Парламент жаңы ЧУАнын Конституцияга жана башка ЧУАларга (экспертиза) шайкештигин аныктоодо канчалык натыйжалуу?

Демократиялуу парламент

- Репрезентативдүү
- Ачык
- Жеткиликтүү
- Жоопкерчиликтүү
- Эффективдүү

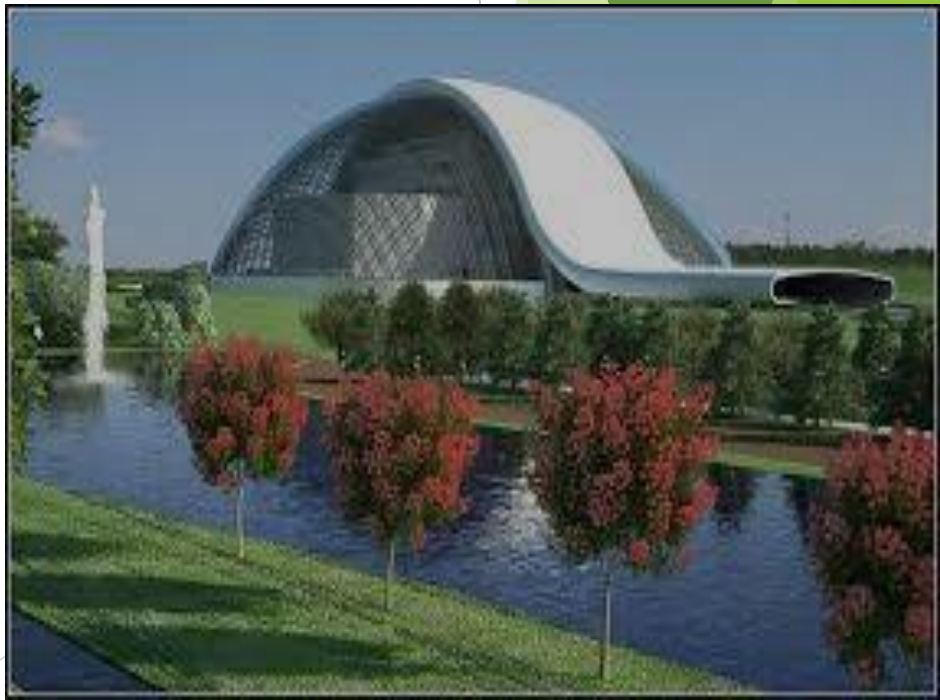

Бүткүл дүйнөлү Банк жана Парламенттик борбор

- *Контекстти башкаруу. Бул көрсөткүчтөр мамлекеттин структурасына жана өкмөттүк эмес негизги субъекттерге басым жасоо аркылуу парламент менен тышкы башкаруу чөйрөсүнүн ортосундагы мамиленин маанилүү аспектисин өлчөйт.*
-
- *Парламенттик маданият. Бул көрсөткүчтөр партиялардын ролуна, депутаттардын шайлоочулар менен, өкмөттүн оппозиция менен мамилесине басым жасоо менен парламенттик баалуулуктарды өлчөйт.*
- *Парламенттик түзүлүш. Бул көрсөткүчтөр парламенттин структурасынын, саясий жетекчиликтин жана башкаруунун негизги аспектилерин, катчылыктын ролун, парламенттин финансылык жана башка ресурстарын өлчөйт.*
- *Парламенттик ишмердүүлүк*. Бул көрсөткүчтөр парламенттин ишмердүүлүгүн төрт эң башкы аспект мыйзам чыгаруу, бюджет, көзөмөл жана өкүлчүлүк боюнча өлчөйт.

Улуттук демократиялык институт (НДИ)

- 88 индикаторлор

- Индикаторлор парламенттин бардык аспектилерин камтыйт: шайлоо, парламенттик уюштуруу, мыйзам чыгаруу функциясы, өкүлчүлүк функциясы, саясий партиялар жана парламенттик баалуулуктар.

Улуттук демократиялык институт (НДИ)

2 категориядагы 25 суроодон турган анкета:

мыйзамдардын теориялык (формалдуу ыйгарым укуктар) жана практикадагы таасири. Жооптун варианттары төмөнкүчө берилген: 1) Толугу менен макулмун, 2) Макулмун, 3) Макул эмесмин, 4) Такыр макул эмесмин, 5) Билбейм, 6) Колдонууга болбойт/туура келбейт

Парламенттик борбор

- Парламенттик борбордун Отчеттук таблицасы бюджеттик процесстин ачык-айкындуулугу боюнча суроолордун биринчи топтомунун бири болуп саналат. 37 суроону камтыйт. Шкала 0дөн 5ке чейин өлчөнөт (0-белгиленген көрсөткүч жок, 2,5-бир аз, 5-бар).

LSE (Экономика жана саясаттын Лондон мектеби)

Бириктирди

1. NDI стандарттары;

2. ДБ-ПРООН-Шериктештиктин Парламенттик Ассоциациясынын ыкмалары;

3. Парламентарийлердин өзүн өзү баалоо боюнча колдонмо, Парламенттер аралык союз;

4. Парламенттик борбор – Бюджеттик процесс;

5. Парламенттик борбор – Парламенттик аудит.

LSE (Экономика жана саясаттын Лондон мектеби)

- 0 = иштин жоктугу
- 0.25 = төмөнкү деңгээл
- 0.5= нейтралдуу
- 0.75= жогорку
- 1= эң мыкты

Иордан парламенттик монитору

- 2008-жылы NDI Аль-Кудс саясий изилдөөлөр борбору менен бирге
- парламент депутаттарынын сессияларга катышуусу
- парламент депутаттарынын добуш берүү практикасы
- парламенттин депутаттарынын парламенттин жана комитеттердин сессияларына катышуусу
- мыйзамдарды талкуулоого депутаттардын катышуусу
- ар кандай кызыкдар тараптардын пикирин билүү боюнча парламент мүчөлөрүнүн активдүүлүгү;
- өкмөттүн ишмердүүлүгүнө парламенттин көзөмөлү.

Лидерликтин Африка институту

Карточка камтыйт:

- жеке маалымат (аты-жөнү, партияга тиешелүүлүгү, комитет)
- депутаттын пленардык жана комитеттин жыйналыштарына катышуусу, комитетте иштөөсү жөнүндө маалымат
- шайлоочулар менен иштөөсү
- катышуу
- дебаттарга катышуу, депутаттын шайлоочуларга жеткиликтүүлүгү
- каржылык чыгашалар жөнүндө маалымат
- A, B, C, D, (A-Мыкты, B-жакшы, C-канааттандырарлык, D-начар).

Приложение 1.

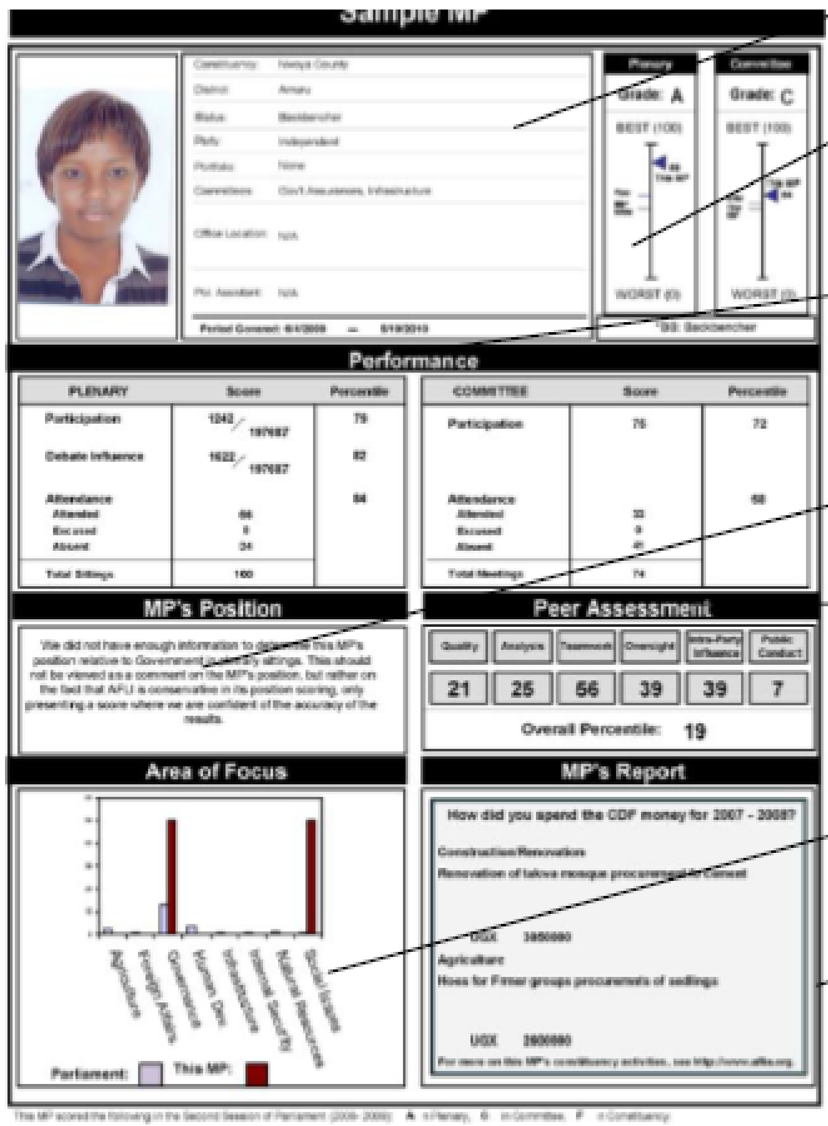

Основная информация о кандидате (Имя, фамилия, комитет, и т.д.)

Оценка

Деятельность в комитете и на пленарных заседаниях (количество посещений,пропусков)

Позиция депутата

Оценка коллег (по качеству законопроектов, аналитике, работе в группах, контроль, меж партийное влияние, поведение в обществе

Сфера работы (Сельское хозяйство, международные отношения, государственное управление, и т.д.)

Отчет депутатов о потраченных средствах

Мыйзам чыгарууга көмөктөшүү борбору жана социалдык-экономикалык жана саясий изилдөөлөр институту

- «2015-жылдын биринчи жарым жылдыгында мыйзам чыгаруучулардын рейтинги”
- Бул изилдөө Думанын ар бир депутатынын активдүүлүгүн жана натыйжалуулугун ачып берди

ИСЭПИ

- мыйзам долбоорлору 44 темага топтоштурулган
- социологиялык изилдөөлөрдүн маалыматтарын эске алуу менен жана эксперттик баа берүүнүн негизинде парламенттик мыйзам чыгаруунун социалдык багытын баалоо
- 0,1ден (жөнөкөй шайлоочулар үчүн эң аз маанилүү же “техникалык” мыйзам долбоорунун темасы) 1ге чейин (калк тарабынан эң көп талап кылынган же өлкө үчүн стратегиялык мааниге ээ) диапазондо “социалдык маанинин коэффициенти” ыйгарылган.

Мыйзам долбоорунун авторлорунун саны	Активдүүлүк үчүн упайлар
1-3 авторлоштор	Ар бир авторлошко 1ден упай
4-6 авторлоштор	1,05 упай – тизмедеги биринчиге («демилгечинин бонусу» *) 0,95 упайдан – калган авторлошторго**
7-10 авторлоштор	1,1 упай – тизмедеги биринчиге 0,9 упайдан – калган авторлошторго
10 ашык авторлоштор	1,15 упай – тизмедеги биринчиге 0,85 упайдан – калган авторлошторго
Фракциоялык мыйзам долбоору	1,2 упай – тизмедеги биринчиге 0,8 упайдан– калган авторлошторго

Күзгү жана жазгы жыйындарда кароо этаптары	Жыйынтыгы үчүн упайлар
1. Мыйзам долбоорунун биринчи тагдыры	
1.1. Авторго кайтаруу (окшош мыйзам кабыл алынгандыктан, дагы иштөө үчүн, Конституция менен регламенттин талаптарын аткаруу үчүн) же автордун өтүнүчү боюнча	-2 упай*
1.2.Жооптуу комитеттин мыйзам долбоорун алдын ала карап чыгуусу	1 упай
2. Мыйзам долбоорун 1-окууда четке кагуу	-1 упай
3. ЖК мыйзам долбоорун 1-окуудан кабыл алуусу	2 упай
4. Мыйзам долбоорун 2-окууда кабыл алуу	3 упай
5. Мыйзам долбоорун 3-окуудан кабыл алуу	4 упай
6. Мыйзамга кол коюу жана күчүнө кирүүсү	5 упай

Корутунду

- Мониторинг абдан маанилүү.
- Мониторингди методикалык жана системалуу ишке киргизүү зарыл.
- Мониторинг мамлекеттик башкаруу системасын өркүндөтүүгө өбөлгө түзөт.

Тапшырма

- Үйрөнгөн материалдын негизинде мониторинг барактарын иштеп чыгуу.